

סוג הבחינה: א. בגרות לנבחני משנה
 ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
 מועד הבחינה: חורף תשע"ד, 2014
 מספר השאלון: 175,034204

א ז ר ח ו ת

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים ורבע.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון	—	(14×1)	—	14 נקודות
פרק שני	—	$(9 \times 3) + (13 \times 1)$	—	40 נקודות
פרק שלישי	—	(12×2)	—	24 נקודות
פרק רביעי	—	(11×2)	—	<u>22 נקודות</u>
סה"כ	—		—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון (14 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-2.

1. ממשלת ישראל חתמה על הסכם תעופה בין-לאומי חדש, שנועד לצמצם את מעורבות הממשלה בתחום התעופה, ולאפשר לחברות תעופה זרות להתמודד מול חברות התעופה הישראליות על מחירי הטיסות ועל יעדיהן. בעקבות הסכם זה תיתכן הוזלת מחירים של כרטיסי הטיסה, והגדלת מספר התיירים המגיעים לישראל.

נציגים של חברות התעופה הישראליות הביעו התנגדות להסכם. לטענתם חלק ניכר מן המחיר של כרטיסי הטיסה נובע מן העלות של שירותי האבטחה והשמירה שהן מעניקות לנוסעים, ולפי הסכם התעופה החדש הן יאלצו לצמצם את מתן השירותים האלה, ובכך לפגוע בנוסעים.

א. ציין והצג את הגישה החברתית-כלכלית (סוציאל-דמוקרטית או ליברלית) שבאה לידי ביטוי בהסכם שחתמה הממשלה.

הסבר כיצד גישה זו באה לידי ביטוי בקטע.

ב. ציין והצג את הזכות של הנוסעים שעלולה להיפגע, לטענת הנציגים של חברות התעופה הישראליות. הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

2. בחצי האי גיברלטר הסמוך לספרד חיים כשלושים אלף תושבים. יש להם פרלמנט וממשלה משלהם, אך בריטניה אחראית להגנה על חצי האי, והיא מנהלת את מדיניות החוץ שלו. לאחרונה פרץ סכסוך בין בריטניה לספרד על הדיג בקרבת חוף גיברלטר. בעקבות סכסוך זה השליכו תושבי גיברלטר, בהסכמת הבריטים, אל תוך הים לבנים גדולות. לטענת דייגים ספרדים, בכך נמנעה מספינות הדיג שלהם האפשרות להתקרב לאזור ולדוג דגים למחייתם, כפי שעשו הדייגים בעבר.

א. ציין והצג תנאי אחד לקיום מדינה שלא מתקיים בגיברלטר.

הסבר כיצד תנאי זה בא לידי ביטוי בקטע.

ב. ציין והצג זכות של הדייגים הספרדים שנפגעה לטענתם.

הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

פרק שני (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות:
על שלוש מהשאלות 3-7 (לכל שאלה – 9 נקודות)
ועל אחת מהשאלות 8-9 (לשאלה – 13 נקודות).

ענה על שלוש מהשאלות 3-7 (כתוב לפחות 2-3 משפטים בכל תשובה).

3. הצג את הזכות לחופש המצפון.
4. הצג את המושג אחריות מיניסטריאלית.
5. הצג את המושג עבריינות שלטונית.
6. הצג את המטרה שלשמה מוקמות ועדת חקירה ממלכתית, והצג שתי סמכויות שלה.
7. הסבר מי זכאי לעלות לישראל ולהשתקע בה על פי חוק השבות.
- ענה על אחת מהשאלות 8-9.
8. הצג את עקרון הסוביודיצה.
הסבר כיצד עיקרון זה מממש את עקרון הפרדת הרשויות.
9. הצג את עקרון שלטון העם.
הסבר כיצד עקרון שלטון העם בא לידי ביטוי בהכרזת העצמאות.

פרק שלישי (24 נקודות)

בפרק זה שני קטעים. אם למדת את הנושאים שבאשכול א' (הרחבה בנושא מדינת ישראל כמדינה יהודית), קרא את קטע 1, וענה על שתיים מהשאלות הקשורות אליו. אם למדת את הנושאים שבאשכול ב' (הרחבה בנושא פוליטיקה וממשל בישראל), קרא את קטע 2 (בעמוד 5), וענה על שתיים מהשאלות הקשורות אליו.

קטע 1

לאחרונה התקבלה בבית המשפט הגבוה לצדק (בג"ץ) פסיקה המחייבת את עיריית תל אביב לפעול לסגירתם של בתי עסק וחנויות בשבת. החלטה זו של בג"ץ התבססה על הצורך לאפשר לכל אדם יום מנוחה והיא עוררה מחדש ויכוח בין חילונים לדתיים. כמעט בכל עיר במדינה יש ניסיון למצוא דרך שתאפשר חיים משותפים. ברוב המקומות מרבית בתי העסק סגורים בשבת, מתוך רצון לכבד את הציבור הדתי במקום ברוח הפשרה שהושגה בין החילונים לדתיים מאז קום המדינה, וגם מתוך רצון לדאוג ליום מנוחה עבור כלל הציבור. אולם עדיין אפשר למצוא חנויות ומרכולים הפתוחים בשבת, והם מספקים פתרונות מקומיים לבילוי וקניות לציבור המעוניין בכך.

אני סבור שהפסיקה של שופטי בג"ץ בנוגע להחלטה לסגור את בתי העסק בשבת חשובה משום שהיא מעוררת דיון ציבורי, אבל כיהודי חילוני אני מתקשה להסכים עם החלטה זו. חשוב לי לחיות במדינה שדמותה ואופייה ייקבעו על ידי הרוב היהודי במדינת ישראל. אני מניח כי רוב זה יהיה מעוניין לשמר את האופי היהודי והדמוקרטי של המדינה ואת אורח החיים הליברלי של הפרט.

עם זה אני יכול להצדיק את פסיקת בית המשפט בנוגע לצורך ביום מנוחה לעובד. אני סבור שפתיחת בתי עסק בשבת, כפי שהיא מתקיימת כיום, מאלצת אזרחים ישראלים רבים לעבוד בשבת במרכזי קניות, במסעדות ובאתרי נופש. פתיחת העסקים בשבת כרוכה לעתים בעבודה במשמרות ארוכות מהרגיל, תמורת שכר נמוך. לדעתי על המדינה לדאוג לעובדים בשבת ולהבטיח הגנה על זכויותיהם, ורק כך לאפשר לבתי עסק שיהיו מעוניינים בכך לפעול בשבת.

(מעובד על פי nrg, 26/6/13)

ענה על שתיים מהשאלות 10-12 (לכל שאלה – 12 נקודות).

שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג), עליך לענות על פי מה שלמדת, ולא על פי הקטע.

10. הצג את המושג **הסדר הסטטוס־קוו**.

הסבר כיצד הסדר הסטטוס־קוו בא לידי ביטוי בקטע.

11. הצג את הגישה של **מדינת היהודים** בנוגע לדמותה הרצויה של מדינת ישראל.

הסבר מהי עמדת הכותב כלפי גישה זו.

12. הצג את המושג **זכויות חברתיות**.

הסבר את טענת הכותב בנוגע לזכויות חברתיות, כפי שהיא מוצגת בקטע.

אם למדת את הנושאים שבאשכול ב' (הרחבה בנושא פוליטיקה וממשל בישראל),
קרא את קטע 2, וענה על שתיים מהשאלות הקשורות אליו.

קטע 2

כל מערכת בחירות מעוררת בי התלבטות לאיזו מפלגה להצביע ממגוון המפלגות המתמודדות בבחירות: למפלגה קטנה המבטאת את השקפת עולמי, אך הסיכוי שהיא תיכנס לכנסת קלוש ביותר, או למפלגה גדולה כדי לחזק אותה ולתת לה סיכוי להרכיב ממשלה יציבה. במערכת הבחירות האחרונה התמודדו מפלגות רבות, והחלטתי ללמוד על המפלגות שאני מתלבטת ביניהן על פי המצע שלהן ועל פי הסיקור של מערכת הבחירות באמצעי התקשורת, ורק אז להחליט למי להצביע.

אולם התברר לי שיש מפלגות שהודיעו כי הן אינן מתכוונות להציג מצע לפני הבחירות, משום שלדעתן על הבוחרים להחליט במי לבחור על פי העשייה של המפלגה בעבר.

גם הציפייה שהתקשורת תסייע לי להחליט למי להצביע לא התממשה. כלי התקשורת השונים עסקו בפרסום סקרים על אחוזי בוחרים ולא בפרסום תכנים מהותיים. במחקרים שבדקו תכנים של סיקור מערכת הבחירות נמצא שהתקשורת אינה מוסרת במידה מספקת את המידע שהבוחר זקוק לו כדי להחליט למי להצביע ביום הבחירות. מבחינתי, היעדר מצע מצד אחד וסיקור תקשורתי חסר מצד אחר גורמים לאזרחים, שהם הבוחרים הפוטנציאליים, להיות אדישים ולעתים אף לא להצביע בבחירות.

עניין נוסף המשפיע על ההצבעה למפלגה הוא הדרך שבה נקבעת רשימת המועמדים שלה לבחירות. על פי שיטה אחת, אדם אחד מרכיב את רשימת המועמדים שלו למפלגה, אך לא ברור אם המועמדים שנכללו ברשימה ייצגו את ציבור הבוחרים או שהם יהיו מחויבים לאדם שכלל אותם ברשימת המפלגה שלו. על פי שיטה אחרת, הרשימה נקבעת בהליך בחירות שמתקיים על ידי חברי המפלגה לפני הבחירות לכנסת. שיטה זו מעניקה יתרון למועמדים בעלי ממון ומונעת ממי שאינו בעל ממון את הסיכוי להיבחר, משום שלהשתתפות במערכת בחירות נדרשת השקעה כספית גדולה. בעיניי זהו החיסרון הגדול של שיטה זו המשפיע לרעה על תדמית המפלגה בעיני הבוחר.

(מעובד על פי וואלה, 9/1/13)

ענה על שתיים מהשאלות 13-15 (לכל שאלה – 12 נקודות).

שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) עליך לענות על פי מה שלמדת, ולא על פי הקטע.

13. הצג את עקרון הפלורליזם.

הסבר כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע.

14. הצג את תפקיד התקשורת בגיבוש השקפת העולם הפוליטית של האזרח.

הסבר את הטענה של כותבת הקטע בנוגע למימוש תפקיד זה.

15. הצג את המושג פריימריז.

הסבר את עמדת כותבת הקטע בנוגע לפריימריז.

פרק רביעי (22 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 16-19 (לכל שאלה – 11 נקודות).

- 16.** בכנסת הועלתה הצעה לתת הנחה לאוכלוסיות מסוימות עבור צריכה ביתית של מים. לפי הצעה זו, מי שזכאי לקבל קצבה מהביטוח הלאומי ישלם תעריף מוזל עבור צריכת מים, ולא תעריף רגיל שמשלמת כלל האוכלוסייה, וזאת כדי לצמצם את ההוצאות הכספיות שלו.
- ציין והצג את **המדיניות** שתתממש אם הצעה זו תתקבל (אפליה, הבחנה, העדפה מתקנת).
הסבר כיצד מדיניות זו באה לידי ביטוי בקטע.
- 17.** באחד המחוזות בקנדה הועלתה הצעה לחקיקה שעל פיה ייאסר על אזרחים עובדי המגזר הציבורי במחוז, כגון עובדים באתרי הממשל ובבתי ספר, לחבוש כיפה או להתכסות ברעלה, וכן ייאסר עליהם לענוד מגן דוד או צלב.
- המתנגדים להצעה זו טענו כי יש בה פגיעה בזכות בסיסית של האזרחים.
- ציין והצג **זכות** שעלולה להיפגע, לטענת המתנגדים להצעה.
הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.
- 18.** ממשלת ישראל קיימה הצבעה לאישור ההצעה להאריך את שעות הקיץ ליותר ממאתיים ימים בשנה.
- בהצבעה על ההצעה השתתפו כל שרי הממשלה. כמעט כל השרים החליטו לקבל את ההצעה להאריך את שעות הקיץ, חוץ משר אחד שהצביע נגד ההצעה.
- ציין והצג את **העיקרון הדמוקרטי** שלפיו התקבלה החלטת הממשלה.
הסבר כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע.

19. בחברה הישראלית מתנהל ויכוח בנוגע לדיור הציבורי. יש הטוענים שעל המדינה לממן בנייה של דירות להשכרה כדי שהאזרחים יוכלו לשכור אותן במחיר נמוך, ויש המתנגדים לרעיון זה. הבע את עמדתך בוויכוח זה. הצג שני נימוקים התומכים בעמדתך ומתבססים על מושגים מתחום האזרחות.

בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

- א. **טענה** — הצגת עמדתך בעניין באופן ברור.
- ב. **הנמקה** — הצגת שני נימוקים, שבעזרתם אתה מבסס את טענתך על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך